

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Unge i de sidste tider

Andersen, Tem Frank

Published in:
Nordjyske Stiftstidende

Publication date:
2023

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Andersen, T. F. (2023). Unge i de sidste tider. *Nordjyske Stiftstidende*, 257(212), 30.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

SYNSPUNKT

Unge i de sidste tider

UNGDOMSKULTUR: Overskrifterne er som en skrift på væggen: Den mentale tilstand for unge er alarmerende. Ikke alle har det skidt, men mange har. Og spørgsmålet er, om det alene har noget med den enkelte at gøre, eller om den mentale tilstand er udtryk for en hel generations normaltilstand? Og bare lige for at gøre det klart: En normaltilstand betyder ikke, at det er tid til at trække på skuldrene, vende det døve øre til og gøre ingenting. Men der mangler noget i vores forståelse af årsagerne til unges mentale mistrivsel.

DER ER de forklaringer, som ser ny teknologi som kilden til den mentale mistrivsel. Der er ingen tvivl om, at mængden og et enorme flow af information plus en art bekvemmelighedstilgang til omverden betyder noget i den store ligning.

Der er de forklaringer, som psykologiserer og taler om opbygning af modstandsdygtighed og træning i klarere at kunne prioritere og have det godt med at "gå glip af".

SPØRGSMÅLET ER, om der ikke også er kulturelle forklaringer på, hvorfor Generation Z mistrives mentalt. Måske antropologen Margaret Mead, kulturforskeren Thomas Ziehe og filosofen Slavoj Žižek kan bidrage til at forstå, hvordan det kulturelle har stor betydning for denne "normaltilstand" af mental mistrivsel. Med streg under "kan".

MARGARET MEAD forskede i generationsforskelle og generationstyper tilbage i 1960erne og 1970erne. Mead brugte begrebet "figuration" til at beskrive den særlige fællesmængde af viden og praksisformer, som tegner en generation.

Mead beskrev tre konfigurationer, som for historikere sikkert vil virke velkendt i forhold til mønstret præmoderne, moderne og højmoderne samfund.

FOR AT gøre en lang historie kort, så pegede Mead på, at generationen omkring 1970erne var kendetegnet af en præ-figuration, og Mead brugte metaforen "spædbarnet" til beskrive orienteringspunktet for generationen.

Spædbarnet er kendetegnet ved en nysgerrighed, en formbarhed, og ikke-tyngt bevidsthed om alle de fejl, som generationer før havde lavet. Spædbarnet har et livsmod, men er også sårbart.

NU ER der gået fem årtier, siden Mead udviklede sin idé om det præ-figurative, men Meads begreb giver mening selv i dag, hvis vi kigger på fænomenet "ungvoksen". For Mead var en præfigurativ måde at orientere sig mod omverdenen på en befrielse.

Det var en mulighed, og det var udtryk for et håb for en verden, der talte om 3. verdenskrig.

THOMAS ZIEHE forskede ikke i generationsportrætter eller måder som erfaringer overføres fra en generation til den næste (fagtermer er "tradering"). Ziehe forskede ungdomskulturer og ikke mindst skolens institutionelle betydning for dannelse af ungdomskultur.

Ziehe var enig med Mead i, at spædbarnet kunne bruges som metafor til at se de positive sider ved at være en generation, som helt ind i hjertet er formbart og nysgerrigt.

PÅ DEN måde minder Ziehes begreb om individualisering om Meads præ-figuration.

Men Ziehe pegede også på, at skolen som institution viste tegn på at have mistet sit dannelsespotentiale. Og han pegede blandt andet på, at skolens fokus på nysgerrighed kom til at skygge for elevernes ængstelse. For i kølvandet på den stigende professionalisering af skolen fulgte også en overdeterminering af regler. Planer for dit-og-dat. Pædagogiske læreplaner, læseplaner og handleplaner.

ZIEHES FOKUSPUNKT var "usædvanlige læreprocesser" og mere direkte projektarbejde. Begge dele så Ziehe som en frigørelse og en måde for elever og unge at kunne sætte rammen og opstille reglerne for deres arbejde med både at tilegne sig viden og færdigheder, men også at udvikle egne kompetencer. Kompetencer til at kunne navigere og være i komplekse situationer.

Men Ziehe har senere peget på, at kompleksiteten kan antage sådan en grad, at det kan være svært at være som elev, eller at være ung.

SLAVOJ ŽIŽEK har med sit arbejdet søgt at vise, hvordan ideologier har skyggesider, som på ingen måde sætter nogen fri eller kan bistå til nogen frigørelse. Žižek har ikke fokuseret på generationer eller på ungdomskultur, men Žižek har tegnet et interessant billede af den generelle erfaringsform, som er nødvendig for at kunne leve i det, Žižek har kaldt "De Sidste Tider" (eng. "Living in the End Times"). For at udtrykke det lidt populært, så handler den ene erfaringsform om at kunne være i en tilstand, hvor "lokummet brænder" hele tiden. Og hvor troen på, at "det går nok" er meget svag.

Žižek påpeger, at denne erfaringsform på ingen måde er ny, men at der er noget nyt på spil.

DETTE "NYE" er en intensitet, som forstærkes af vores medier, vores teknologier, og ikke mindst vores institutioner. Žižeks svar er hverken håb eller projektarbejde, men en radikal form for nulstilling af vores måde at leve og at være på, som en klode, som meget intenst og direkte er vævet

sammen i forhold til økonomi, ressourcer og klima.

Žižek skriver ikke direkte om generation Z, altså den generation der er født mellem 1996 og 2010. Men Žižeks idé om behovet for en nulstilling giver mening. Ikke mindst hvis generation Z oversættes til generation Zero (= nul). Måske unges alarmerende mentale mistrivsel handler om en erfaringsform, der ikke direkte, men netop indirekte skrider på en nulstilling. Måske generation Z's mentale mistrivsel hænger sammen vores klodes overophedede tilstand. Ikke sådan fysisk, men mentalt.

BÅDE MEAD og Ziehe var ivrige fortalere for at lytte til den unge generation. Jeg er stødt på udsagn, hvor unge siger, at de oplever ikke at blive hørt. På trods af at unge aldrig tidligere har haft så mange muligheder for netop at kommunikere og gøre stemme gældende.

DET ER en meget gammel model, at unge vil forandre, og voksne vil bevare. Sådan i hele træskolængder. Selvfølgelig er der også ting, ikke mindst ved vores institutioner, som generation Z gerne vil bevare. Men hvis indgangen til en dialog om, hvordan balancen mellem forandre og bevare skal nulstilles, er at "lokummet brænder", så er det ikke let. Bliver ikke let. Og slet ikke, når man ikke skal have nogle fine uddannelsespapirer for at få den tanke, at når nationer begynder at udforske rummet meget mere og gøre rumrejser tilgængelige for "almindelige" mennesker (som dog skal have en stor økonomisk kapital), så brænder lokummet.

JEG TROR på håbet, og har tillid til, at vi kan gøre noget.

Men spørgsmålet er, om generation Zero bærer dette håb, og overhovedet er i stand til at tro på

» En normaltilstand betyder ikke, at det er tid til at trække på skuldrene, vende det døve øre til og gøre ingenting

det. På et dybere niveau kunne det måske forklare, hvorfor den mentale mistrivsel blandt unge både er høj og udbredt. Og derfor tror jeg heller ikke på, at en ren psykologisk tilgang til unges mistrivsel er løsningen. Hvad psykologer heller ikke selv peger på.

ZERO BETYDER nulstilling. Men hvordan skal denne nulstilling sættes i værk, og hvordan inviteres generation Z bedst med til denne dialog?

Her bliver jeg svar skyldig, for mine løsningsforslag bygger på en helt anden erfaringsform end den, generation Z lever med.

Et af problemerne er, at generation Z er født med individualiseringen og princippet om "den enkeltes behov". I en tid, der skrider på kollektivering eller "det fælles bedste".

Žižek har skrevet, at han ikke tror på revolution, og derfor heller ikke på, at dialogen om nulstilling, skal tage form af en kamp. Måske en vej frem er at lytte. Det lyder meget passivt, og ikke særligt handlingsorienteret.

MEN HVIS en del af problemet er, at generation Z ikke oplever (de siger "føler"), at de bliver hørt, så er det ikke desto mindre et sted at starte. Og her tænker jeg ikke flere avisartikler eller podcasts eller tv-shows, der søger at give taletid. Jeg tænker på seriøse dialoger. På alle niveauer på tværs af vores institutioner. Og landegrænser. Og målet er ikke eksponering og performance, men mening.

For hvis to parter i en dialog kan se mening, på tværs af skel og erfaringsformer, så kan der ske usædvanlige ting.

Tem Frank Andersen fra Aalborg er lektor, ph.d., kommunikation og medievidenskab på Aalborg Universitet. E-mailadresse: tfa@ikp.aau.dk.